

Diarienummer:
KFM 4931-2026

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning (SOU 2026:10)

Ju2026/00351

1 Inledning

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) ser positivt på åtgärder som stärker den tillgångsinriktade brottsbekämpningen och gör det svårare att tillgodogöra sig brottsvinster. Utredningen lämnar flera förslag som kan bidra till detta.

Kronofogden är inte en brottsbekämpande myndighet och bedriver följaktligen inte heller tillgångsinriktad brottsbekämpning. Myndigheten är därmed inte direkt berörd av merparten av förslagen i betänkandet. Däremot samverkar Kronofogden i många frågor med de brottsbekämpande myndigheterna. Det kan handla om allt från gemensamma insatser till informationsdelning. Kronofogden är även berörd av den tillgångsinriktade brottsbekämpningens arbete och resultat i och med att myndigheten verkställer beslut om kvarstad samt värdeförverkanden som inte betalas frivilligt. Sådan verkställighet följer dock samma regler och prioriteringar som annan verkställighet och skiljer sig således inte från myndighetens övriga verksamhet.

Genom 2024 års förverkandelagstiftning blev kvarstad och värdeförverkanden mindre viktiga verktyg till förmån för beslag och sakförverkanden. Förslagen i det nu aktuella betänkandet går i samma riktning. Enligt Kronofogden är det en ändamålsenlig utveckling. Det är inte lämpligt att i större omfattning än nödvändigt särskilja frågor om spårning och säkring av egendom från sådana som rör förvaltning och försäljning. Genom att de brottsbekämpande myndigheterna får utökat ansvar för hela

kedjan av åtgärder bedömer Kronofogden att effektiviteten i den tillgångsinriktade brottsbekämpningen och arbetet med återtagande av brottsvinster på sikt kan öka betydligt. Den bedömningen utesluter givetvis inte att Kronofogden när så bedöms lämpligt, precis som i dag, samverkar med brottsbekämpningen och bidrar med kompetens och sakkunskap där det efterfrågas.

Utifrån ovan nämnda utgångspunkter vill Kronofogden särskilt kommentera följande förslag.

2 Synpunkter på förslaget om att Kronofogden ska vara s.k. AMO-kontor (avsnitt 6.6.6.)

I enlighet med vad som anförts inledningsvis och de synpunkter från Kronofogden som återges i betänkandet finns det skäl att fråga sig om det är ändamålsenligt att Kronofogden, tillsammans med Polisen, utses till s.k. AMO-kontor. Det är de brottsbekämpande myndigheterna som kommer att säkra och förvalta den egendom som tas i anspråk för att neutralisera brottsvinster. I den mån erforderlig kompetens inte redan finns kommer den att byggas upp internt eller rekryteras utifrån. Vad Kronofogden ska bidra med är därmed tveksamt, särskilt på sikt. Om Kronofogdens råd skulle efterfrågas i ett enskilt ärende skulle myndigheten givetvis tillgodose en sådan begäran redan idag. Detsamma gäller förfrågningar om utbildning eller annat liknande stöd. Vinsten av att formalisera det hela i ett AMO-kontor är inte given, åtminstone inte när det gäller Kronofogdens deltagande. Effektivitetsskäl kan även tala emot att dela upp verksamheten på två myndigheter. Detta gäller särskilt mot bakgrund av AMO-kontorens verksamhet kan komma att införlivas i ett center för återtagande av brottsvinster (jfr. Uppdrag om nationellt center för återtagande av brottsvinster [Ju2026/00991]).

Därtill bör även beaktas att det av flera skäl framstår som lämpligare att en brottsbekämpande myndighet anförtros uppgiften att vara AMO-kontor. För det första kräver hanteringen av egendom i den brottsbekämpande kontexten delvis andra överväganden än de Kronofogden normalt gör. För det andra bör en brottsbekämpande myndighet åläggas de internationella uppgifterna som följer av att vara AMO-kontor. En tydlig indikation på att så är fallet är

att AMO-kontoren föreslås regleras i förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete. Det kan sättas i fråga om en verksamhet som Kronofogden förväntas bedriva ska regleras i en förordning om internationellt polisiärt samarbete.

För det fall bedömningen likväl görs att Kronofogden ska åläggas uppgiften att inrätta ett AMO-kontor välkomnar Kronofogden att verksamheten ska bedrivas i enlighet med förverkandedirektivets minimikrav. I den fortsatta beredningen finns då skäl att förtydliga att de internationella uppgifterna som följer av att vara AMO-kontor främst bör åläggas Polismyndigheten.

3 Synpunkter på förslaget om möjligheter till preskriptionsförlängning (avsnitt 9.7.)

Kronofogden har inte några invändningar mot förslaget att införa en möjlighet att under vissa förutsättningar förlänga preskriptionstiden för ett värdeförverkande.

För att den föreslagna ordningen ska fungera i praktiken är det viktigt att Kronofogden genast underrättas när en ansökan om förlängning görs. Endast genom en sådan underrättelse får Kronofogden kännedom om att fordran inte ska preskriberas under tiden som frågan är föremål för prövning. När sedan domstolen fattat ett beslut som fått laga kraft behöver Kronofogden underrättas på nytt, för att kunna ta hänsyn till vad som då ska gälla. Detta gäller oavsett om talan om förlängning bifalls eller avslås.

Lämpligen bör åklagaren underrätta Kronofogden om väckt talan medan det bör ankomma på domstolen som prövat saken att underrätta myndigheten när beslutet vunnit laga kraft. Respektive skyldighet att underrätta Kronofogden bör framgå av förordning.

4 Synpunkter angående konkurrensen mellan förverkande och enskilda anspråk (avsnitt 10)

Det är välkommet att utredningen har adresserat den problematik som uppkommit genom den nya ordningen i fråga om relationen mellan förverkande och enskilda anspråk. Utredningen har gjort ett gediget arbete även i denna del och Kronofogden delar i stort den problembeskrivning och analys som gjorts. Myndigheten vill dock framföra följande tillägg och synpunkter.

Utredningen anför i avsnitt 10.6.1. att rättsläget är oklart vad gäller frågan om hur ett förordnande enligt 36 kap. 22 § brottsbalken påverkar målsägandens möjlighet att få betalt på annat sätt än ur förverkade medel. Kronofogden tillämpar reglerna på ett sådant sätt att ett förordnande enligt 36 kap. 22 § brottsbalken anses utgöra hinder mot att betalningsskyldigheten verkställs på annat sätt än som anges i domen, dvs. ur förverkade medel. Målsäganden är alltså förhindrad att med stöd av domen begära verkställighet mot den dömde till den del som rätten har förordnat att målsäganden har rätt till betalning ur förverkade medel. Målsäganden är även, med hänvisning till den första domens rättskraft, förhindrad att utverka en ny exekutionstitel i saken. Den ursprungliga domen bör vara att betrakta som en fullgörelsedom där rätten förordnat att fullgörelsen ska ske på visst angivet sätt och inte en fastställsedom som möjliggör en senare talan om fullgörelse. En annan tillämpning skulle innebära ytterligare problem och att den enskilde skulle kunna åläggas flera verkställbara betalningsförpliktelser avseende samma sak, med därtill sammanhängande risk för dubbelbetalningar.

Vad gäller den mer övergripande problematiken vill Kronofogden särskilt peka på att den nu gällande ordningen är synnerligen komplex och tar betydande arbetstid och resurser i anspråk hos myndigheten. Detta utan att det blivit enklare, mer förutsebart eller begripligare för målsägandena. Tvärtom blir det i många fall krångligare för målsägandena, som dessutom tvingas ha kontakt med flera myndigheter för att få betalt. Risken för fel i hanteringen, antingen hos Kronofogden eller någon annan inblandad aktör, bedöms därtill som stor. Även med en helt korrekt hantering från alla inblandade uppstår det ofta tillämpningsproblem, inte minst i fråga om ränteberäkningen. Erfarenheter visar att domar där rätten fastställer att

målsäganden har rätt till betalning regelmässigt innehåller flera tilltalade, målsäganden, förverkanden av olika slag samt utdömda skadestånd. Det är inte heller ovanligt att ansvaret för skadeståndet och/eller förverkandet helt eller delvis är solidariskt. Dessutom finns det sällan egendom säkrad som täcker förverkandet, i vart fall inte helt. Ofta räcker det med att något eller några av de ovan nämnda förhållandena är för handen för att situationen ska bli mycket svårhanterad. Verkligheten är alltså ofta betydligt mer komplex än de tillämpningsexempel som anges i förarbetena.

Om vårdnadshavares skadeståndsansvar för skador som deras barn orsakar genom brott utvidgas till att omfatta även ren förmögenhetsskada på sätt som föreslås i prop. 2025/26:222 kan även ytterligare tillämpningsproblem förväntas. Hur domsluten kommer att utformas i en situation där en brottsvinst ska förverkas från den tilltalade samtidigt som ett enskilt anspråk som svarar mot förverkandet bifalls mot den tilltalade och dennes vårdnadshavare och där domstolen förordnar att målsäganden har rätt till betalning ur förverkade medel går inte att veta. Kronofogden bedömer dock att det finns en risk för att nya tillämpningsproblem uppstår vid verkställigheten, inkluderat situationer där skadeståndet och förverkandet drivs in parallellt med resultatet att den förpliktade och dennes föräldrar kommer att få betala såväl skadeståndet som förverkandet, dvs. dubbelt.

Enligt Kronofogdens bedömning är inte de identifierade problemen av övergående natur. Tvärtom förväntas problematiken öka i och med att förverkandefrågorna ges mer fokus i brottsbekämpningen samtidigt som de regler som infördes i november 2024 kommer att tillämpas i större omfattning.

Kronofogden anser att det lösningsalternativ som i betänkandet benämns som alternativ 5 bör genomföras. Det skulle, precis som framhålls i betänkandet, lösa mycket av den problematik som Kronofogden och andra inblandade aktörer nu ställs inför. Genomförs inte alternativ 5 bör det alternativet, liksom andra möjliga lösningar, blir föremål för vidare utredning. Kronofogden vill dock i det sammanhanget framhålla att myndigheten inte ser alternativ 1 – 4 som ändamålsenliga och genomförbara.

5 Synpunkter angående konsekvensbedömningen (avsnitt 12)

Kronofogden instämmer i den bedömning av kostnader och konsekvenser för myndigheten som gjorts i betänkandet.

Förslaget att myndigheten ska vara s.k. AMO-kontor bedöms alltså medföra en årlig kostnadsökning om 1,5 miljoner kr.

Förslaget om en möjlighet att vissa fall förlänga preskriptionstiden bedöms ha begränsad påverkan på myndigheten. Förlängningen kan hanteras i befintliga it-system och antalet mål där preskriptionstiden förlängs bedöms bli mycket få. Kostnaden för att genomföra förslaget bedöms i enlighet med detta rymmas inom befintliga ramar.

För tydlighetens skull ska framhållas att Kronofogdens bedömning av konsekvenser utgår från de konkreta författningsförslag som utredningen har lämnat. Utredningen har ju dock även berört andra frågor som kan påverka myndigheten ekonomiskt. Inrättas till exempel ett nationellt center för tillgångsinriktad brottsbekämpning där Kronofogden ingår kan det givetvis innebära ytterligare kostnader för myndigheten. På samma sätt gäller att ett genomförande av alternativ 5, som en lösning på de problem som uppstått med anledning av den nya regleringen av konkurrensen mellan förverkande och enskilda anspråk, skulle kunna medföra en bättre användning av befintliga resurser.

Det här beslutet har fattats av vikarierande rikskronofogde Cecilia Hegethorn Mogensen. Verksjurist Johan Alnebo har föredragit ärendet. I den slutliga handläggningen har även verksamhetsdirektör krav- och betalningsavdelningen Tomas Höglund, verksamhetsdirektör överskudsättningsavdelningen Kristin Alm, utvecklingsdirektör Daniel Jonsson, verksamhetsstödsdirektör Marie Olausson, it-direktör Annika Steffner, tf. avdelningschef för rättsavdelningen Christina Sundblad, tf. verksamhetsdirektör verkställighetsavdelningen Pernilla Jonsson och tf. rättschef utsökningsrätt Henrik Holmberg deltagit.